

UDTAGNING AF LAVBUNDSJORD – STATUS EFTER 5 ÅR MED LAVBUNDSORDNINGEN

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

En gennemgang af 81 lavbundsprojekter viser, at kun 13 lavbundsprojekter er egnet til realisering. SEGES har undersøgt hvilke barrierer, der er for realisering af lavbundsprojekter, med det formål at forbedre mulighederne for udtagning af lavbundsjord.

Udtagning af kulstofrige lavbundsarealer anses som et af de vigtigste klimavirkemidler til at reducere landbrugets udledning af drivhusgasser. Klimaeffekten opstår, når landbrugsdriften på de kulstofrige lavbundsarealer ekstensiveres med ophør af gødskning og dræning, og arealets naturlige hydrologi genetableres. Når jorden vandmættes, trænger en mindre mængde ilt ned, og det får nedbrydningen af jordens kulstofindhold til at ske langsommere eller ophøre helt, hvormed der samlet set udledes færre drivhusgasser.

Siden 2014 har det været muligt for kommuner og Naturstyrelsen igennem Lavbundsordningen at få tilskud til udtagning af de kulstofrige lavbundslande. Udtagningen er målrettet landbrugslande på kulstofrige lavbundslande, de såkaldte organogene lande med mindst 12 % organisk kulstof. Det betyder, at mindst 75 % af projektområdet skal være beliggende på tørveholdige lande med minimum 12 % organisk kulstofindhold. Derudover er der en række andre kriterier, som skal opfyldes før et projekt, er egnet til etablering. Blandt de væsentligste kriterier er, at projektet ikke må føre til en forøget fosforudledning, der har negativ effekt, at projektet skal reducere udledningen af drivhusgasser med mindst 13 tons CO₂-ækv. pr. ha. pr. år, og at projektet skal være placeret i et vandopland, hvor der er defineret et kvælstofindsatsbehov (jf. Vandområdeplaner 2015-2021). Alle kriterier er nærmere beskrevet i ["Bekendtgørelse om tilskud til vådområdeprojekter og naturprojekter på kulstofrige lavbundslande"](#), BEK nr. 1600 af 14/12/2018.

Hvad er Lavbundsordningen?

Lavbundsordningen startede i 2014 som en tilskudsordning til naturprojekter på kulstofrige lavbundslande. Ordningens formål var at reducere landbrugets udledning af drivhusgasser samt at fremme naturens kvalitet, sammenhæng og robusthed ved ekstensivering af landbrugsdriften på kulstofrige lavbundsarealer (Miljøstyrelsen, 2019). Lavbundsordningen blev efter vedtagelse af Fødevarer- og landbrugspakken i december 2015 forlænget til udgangen af 2020, som en del af det danske landdistriktsprogram. Med forlængelsen blev formålsbeskrivelsen udvidet til også at omfatte målsætningen fra Vandområdeplanerne 2015-2021 om reduktion af kvælstofudledningen til kystvande.

Målsætningen er, at lavbundsprojekterne samlet vil reducere drivhusgasudledningen med ca. 68.000 tons CO₂-ækvivalenter/år frem til udgangen af 2020 samt reducere kvælstofudledningen til det marine vandmiljø med 150 tons N pr. år (Miljøstyrelsen, 2019).

Ordningen er medfinansieret af EU's Landdistriktsprogram, og der er afsat 65 mio. kr. årligt til lavbundsindsatsen i perioden 2016-2020.

Siden Lavbundsordningen startede i 2014 og frem til efteråret 2018, viser en opgørelse fra Landbrugsstyrelsen, at 81 lavbundsprojekter er blevet undersøgt og sagsbehandlet af Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen.

Af de 81 ansøgte lavbundsprojekter, opfylder 13 projekter kriterierne for Bekendtgørelsen om tilskud og har fået tilsagn om realisering. Derimod er 57 lavbundsprojekter eller 70 % vurderet uegnet til realisering (tabel 1).

Tabel 1: Oversigt over antallet af lavbundsprojekter, der er blevet undersøgt og sagsbehandlet i perioden 2014-2018

	Antal projekter	Antal ha
Realiseret	13	575
Venter på svar fra Miljøstyrelsen	8	702*
Forundersøgelsen endnu ikke færdig	3	638
Ikke egnet til realisering	57	5728
Lavbundsprojekter i alt	81	7643

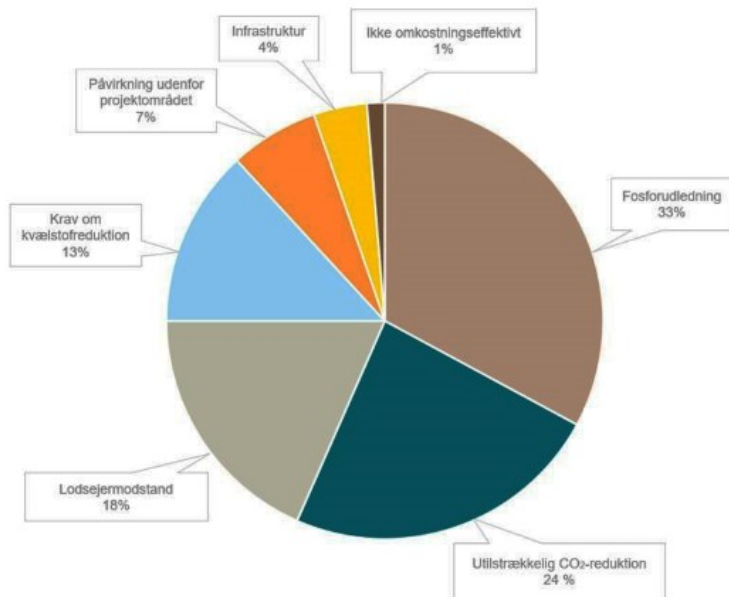
* Bendstrup Enge Lavbundsprojekt indgår ikke i hektaropgørelsen, da arealet ikke kendes.

Årsager til at projekter ikke kan realiseres

Der er ofte flere årsager til, at et lavbundsprojekt må opgives. Ikke desto mindre er de fem vigtigste barrierer for realisering identificeret som (figur 1):

1. Projektet fører til forøget fosforudledning, der har en negativ påvirkning
2. Projektet opfylder ikke kriteriet om CO₂-reduktion, hvor det primært er udfordringer med, at jorden i projektområdet ikke indeholder nok tørv til, at 75 % af arealet består af jorde med minimum 12 % organisk kulstofindhold
3. Lodsejermotstand. Her gives forskellige begrundelser, herunder at arealet allerede har naturmæssig værdi for lodsejeren, utilfredshed med kompensationens størrelse samt frygt for, at der ikke kan findes erstatningsjord i nærområdet

4. Projektet ligger i et vandopland, hvor der ikke er defineret et kvælstofindsatsbehov
5. Der sker en påvirkning på arealer, der ligger uden for projektgrænsen.

Figur 1: Fordelingen af årsager til, at 57 lavbundsprojekter ikke kunne realiseres. For flere af lavbundsprojekterne var der flere årsager til, at de ikke var egnede til realisering.

Hvis succesraten for realisering af lavbundsprojekter og dermed landbrugets klimaindsats skal forbedres, er det nødvendigt at tackle nogle af de ovenstående barrierer.

Den indsats er allerede påbegyndt. Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen har foretaget ændringer i tilskudsbekendtgørelsen for lavbundsprojekter til brug for ansøgningsåret 2020. De væsentligste ændringer er følgende:

- Kravet om, at mindst 75 % af projektarealet i et lavbundsprojekt skal være beliggende på kulstofrige lavbundsjord med mindst 12 % organisk kulstofindhold ændres til 6 % organisk kulstofindhold. Reduktionskravene forbliver de samme.
- Der åbnes for muligheden for at ansøge om forundersøgelser og etablering af lavbundsprojekter i kystvandoplande uden kvælstof-indsatsbehov, såfremt projekterne kan reducere drivhusgas-udledningen med mindst 13 ton CO₂-ækvivalenter pr. ha pr. år.

Med ændringerne i den nye bekendtgørelse lægges op til at lempe kriterierne for i hvilke områder, der kan opnås tilskud til lavbundsprojekter. Det er positivt.

Ikke desto mindre mangler man stadig at tackle fosforproblematikken samt udfordringer med lodsejermodstand, hvis udtagning af lavbundsjord for alvor skal fungere som klimavirkemiddel.

Du kan læse mere om resultater fra undersøgelsen og anbefalinger til forbedringer i rapporten "[Erfaringer fra Lavbundsordningen – udtagning af kulstofrige jorde som klimavirkemiddel](#)".

© 2021 - SEGES Projektsitet